

Haýsy yslam

Category: Gutlaglar, Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 25 январа, 2025

Haýsy yslam HAÝSY YSLAM

Saud Arabystanynyň **Milli gününü** gutlamaga häkimiýet uly gyzyklanma bildirdi. Munuň çäklerinde Ankarada geçirilen resepsiýa Içeri işler ministri Süleýman Soýly we Din işleri ministri Ali Erbaş gatnaşdy.

Ýokary Halk Mejlisiniň başlygy we Daşary işler ministrligi gutlag hatlaryny ugratdylar. Türkiýäniň wekili hökmünde köşgüň press-sekretary Ibrahim Kalyn, Gazna we Maliýe ministri Nureddin Nebati Jiddä gitdi.

Gürrüňi bütinleý başga ugra sowmakçy. Soňky wagtlar Eýran bulaşyklygyna ýa-da Hytaýyň Beýik Ýüpek ýoluna zyýan etmek üçin dowamly meçew berilýän Gyrgyzystan-Täjigistan konfliktine we başgalara şu «penjireden» seredip, baha beriň...

Size birini tanadaýyn:

Baron Maks fon Oppengeým (1860-1946).

Oppenheim familiýasy öň eşitmedik familiýaňyz däl. Nemes taryhynyň iň uly banklarynyň biri. Düýbünü tutujysy-da Salomon Oppengeým... Emma gürrüňimiz bankirlik däl.

Maks Oppengeým arheologiya bilen içgin gyzyklandy. Araçägimizdäki Hasekä degişli Ras al-Aýnda b.e.öň X asyrdan gurlan Tel-Halafy 1899-njy ýylda açdy. 1911-1913-nji, 1927-1929-njy ýyllarda-da gazuw-agtaryş işlerini dowam etdirdi. Emma gürrüňimiz arheologiya hakda-da däl!

Çünki Oppengeým jedelli şahsyýetdi, ol iňlislerdir fransuzlar tarapyndan içaly hasaplandy. Aýdyşlaryna görä, ol musulmanlary olaryň üstüne küşgürýärdi. Şeýlemidi? Hawa. Ol

nemesleriň “Nachrichtenstelle für den Orient/NfO” (Şark Kontrazwedka gullugy) gullugynda işledi. Esasy ugry yslamdy... Kairde 1892-nji ýylda arap dili we yslam dini boýunça bilim aldy. El-Ezher uniwersitetindäki çekişmelere gatnaşyp, yslamyň ruhuny aňlamaga jan etdi.

Şol wagtlar Osmanlynyň çäklerindäki Siriýany, Yragy, Liwiýany we beýleki ýurtlary aýlandy. Bedewiler (beduin, çarwa araplar) bilen dostlaşdy. 1895-nji ýylda nemes janköýeri Abdylhamyt II bilen duşuşdy. Muhammet Abdo ýaly din alymlary bilen görüşdi. «Ortaýer deňzinden Eýran aýlagyna çenli» atly iki tomluk kitap ýazdy.

Birinji jahan urşunyň öňüsyrasy «Duşmanlarymyzyň yslam regionlarynda topalaň çykardyşlarynyň memorandumy» kitabyny neşir etdirdi. Ilki Russiýa, soň Hindistan, Müsür ýaly iňlis we fransuz koloniýalarynda musulman topalaňlaryny turuzmak üçin Stambul merkezli halyf-soltanyň adyndan yslam dünýäsinde propoganda işleriniň gurnalmagyny tekliptdi.

Osmanlynyň bu uruşda jihada çagyryş etmegi Oppengeýmiň teklibidi. Şeýle-de ol, uruşyň öňüsyrasy gurlan Gündogar Kontrazwedka gullugynyň başlygy boldy.

Oppengeým 1915-nji ýylda Stambuldaky nemes ilçihanasynyň binýadynda NF0-nyň bir şahamçasý hökmünde “Nachrichtensaal”-y (Habar-maglumat bölümi) gurdy.

Käbir araplar Oppengeýme Ebu Jihad («Mukaddes urşuň atasy») diýýärdi. 1915-nji ýylyň başlarynda şazada Faýsal bilen tanşyp, ony Germaniýanyň tarapyna çekmek isledi. Emma Faýsalyň kakasy Hüseyin iňlisler bilen dil birikdiripdi.

Netijede nemesler uly uruşdan ýeňlip çykdy. Oppengeým Berline dolandy, Siriýada gazuw-agtaryş işlerini dowam etdirdi.

Nasistler 1933-nji ýylda häkimiýet başyna gelensoň, mundan beýläk katolik ynançly Oppengeýmiň jöhüt geçmiş potansial howpa öwrüldi. Emma Oppengeým nasistlere Ýakyn Gündogardaky gazuw-agtaryş işlerinde tapylan käbir heýkelleriň Gitleriň öňe süren ariýa medeniýetini subut edýändigini gürrüň berdi!

Işiň özeninde, Oppengeým bu gezek nasistlere Ýakyn Gündogaryň musulmanlary boýunça strategiýa ýarajak maglumatlary berdi. Ýagny...

Häkimiýetler, režimler çalşyp dursa-da, Oppengeým «yslam kozyryny» ulanyp, Germaniýanyň kolonial syýasatyna goldaw bermegi dowam etdirdi. Siriýada, Yrakda, Saud Arabystanynda, Iordaniýada «Alynky Aziýanyň kyrkynjy ýylyň ortasynda aýaga

galdyrylmagynyň memorandumy» makalasyny ýazdy!

Diýjek bolýanym:

Yslam ýurtlaryndaky hadysalary, gutlaglary, çaknyşyklary
gözden geçireniňizde imperialistleri gözden salmaň.
Oppengeýmler hemişe ýadyňyzda bolsun!

Soner ÝALÇYN.

«SÖZCÜ» gazetini, 27.10.2022 ý. Publisistika